

A. Záměr na vyhlášení zvláště chráněného území PŘÍRODNÍ PAMÁTKA RYBNÍČEK U DOLNÍHO DVORA

(dle § 40 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dále též jen „zákon“)

Název zvláště chráněného území:

Rybníček u Dolního Dvora

Předměty ochrany a jejich popis:

1. Rybníční ekosystém s měkkou litorální vegetací a navazujícími mokřadními biotopy. Přírodní společenstva makrofytní vegetace přirozených eutrofních a mezotrofních stojatých vod.
2. Vzácné a ohrožené druhy obojživelníků včetně jejich biotopů, zejména populace čolka velkého (*Triturus cristatus*).

Popis předmětů ochrany:

A. Ekosystémy

název ekosystému	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému
Rybníční ekosystém Zahrnuje biotop: Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých	23	Drobný rybníček s pozvolným, převážně písčitým dnem, litorální vegetací se zábělníkem bahenním (<i>Comarum palustre</i>) a porostem makrofyt s rdestem maličkým (<i>Potamogeton pusillus</i>), významné místo rozmnožování čolka velkého (<i>Triturus cristatus</i>), čolka horského (<i>Ichthyosaura alpestris</i>), čolka obecného (<i>Lissotriton vulgaris</i>) a skokana krátkonohého (<i>Pelophylax lessonae</i>).

B. Druhy živočichů

název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	stupeň ohrožení	popis biotopu druhu
Čolek velký (<i>Triturus cristatus</i>)	Populace čítající odhadem stovky jedinců, která se pravidelně rozmnožuje.	SO, EN**	rybníček a suchozemské biotopy v jeho blízkém okolí (mokřady, trávníky i lesy)

* dle vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění vyhlášky č. 175/2006 Sb., SO = silně ohrožený druh

** kategorie IUCN dle Červeného seznamu ohrožených druhů ČR - Obratlovci (Chobot K. & Němec M. [eds.] 2017), EN = druh ohrožený, VU = druh zranitelný

Dlouhodobé cíle ochrany zvláště chráněného území:

Cílem ochrany přírodní památky je dlouhodobé zachování podmínek pro rozvoj biotopů a druhů uvedených v předmětu ochrany, včetně populací významných druhů rostlin a živočichů na tyto biotopy vázaných.

Návrh kategorie ochrany zvláště chráněného území:

Přírodní památka (ve smyslu § 36 zákona).

Základní ochranné podmínky

Základní ochranné podmínky přírodních památek jsou stanoveny v § 36 odst. 2 zákona a zní následovně: „Změna nebo poškození přírodní památky nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány“.

Návrh bližších podmínek ochrany:

Výčet činností a zásahů, které mají být podle § 44 odst. 3 zákona vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Jsou navrženy s ohledem na předmět ochrany a cíle ochrany přírodní památky:

Jen se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody lze v přírodní památce:

- a) chovat ryby s výjimkou krátkodobé meliorační obsádky a provádět činnosti vedoucí ke zvýšení přirozené úživnosti vodních nádrží, k úpravě pH a řešení zdravotního stavu rybí obsádky
Chov ryb (včetně s tím souvisejících činností) je v rozporu se zachováním bohaté populace obojživelníků a dobrého stavu ekosystému rybníčka. Výjimečně však může být potřebná likvidace nežádoucí vodní vegetace nasazením meliorační obsádky.
- b) manipulovat s vodní hladinou s výjimkou podzimního výlovu
Manipulace s vodou v nevhodné období by ohrozila přirozený vývoj obojživelníků.
- c) zřizovat a provozovat myslivecká zařízení (krmeliště, vnadiště, újediště a slaniska) a vypouštět a přikrmovat vodní ptáky
Rostlinná společenstva citlivě reagují na zvýšený obsah dusíku a fosforu v půdě. Myslivecká zařízení způsobují koncentraci zvěře na poměrně malé ploše, která vede ke zvýšenému sešlapu a k nadbytku živin (zejména dusík a fosfor) pocházejících z trusu zvířat nebo přímo z předkládaných krmiv. Jak zvýšený sešlap, tak nadbytek živin významně ovlivňují biochemické poměry v půdě, a tím rostlinná společenstva. Vypouštění a přikrmování vodních ptáků, zejm. kachny divoké a vodní drůbeže, vede na takto malém rybníčku k neúnosnému predatnímu tlaku na obojživelníky a jejich larvy, k likvidaci vodní vegetace a eutrofizaci rybníčka. I malý počet vodních ptáků může v krátké době rybníček i populace obojživelníků zdecimovat.
- d) provádět terénní úpravy
Provedením terénních úprav může dojít k ovlivnění celého biotopů rostlinných i živočišných společenstev včetně předmětů ochrany. Terénními úpravami zde nejsou myšleny pouze zemní práce a přímé úpravy terénu, ale další činnosti vedoucí ke změně terénu – skladovací plochy, zavalžky, častý pojezd vozidel apod.
- e) měnit vodní režim území
Změnou vodního režimu se rozumí zásahy, jejichž následkem dojde ke zrychlení nebo zpomalení odtoku vody z daného území, ke zvýšení či snížení hladiny povrchové i podzemní vody v předmětném území. Takové zásahy by měly zásadní vliv na existenci vodních a mokřadních společenstev a mohou být realizovány pouze po předchozím souhlasu orgánu ochrany přírody.
- f) měnit druh a/nebo způsob využití pozemků
Společenstva vyskytující se v PP, včetně předmětů ochrany, jsou vázána na stávající druh a způsob využití dotčených pozemků. Změna druhu či způsobu využití pozemků by mohla mít zásadní vliv na zachování či zlepšení stavu žádoucích společenstev a předmětů ochrany.

Přehled katastrálních území a parcelních čísel pozemků dotčených navrhovanou přírodní památkou:

Katastrální území: 684198 Lipnice nad Sázavou

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
1166/1		trvalý travní porost		416	2075	2075
1166/2		trvalý travní porost		640	2339	1781
1167/1		trvalý travní porost		416	424	78
1171		vodní plocha	rybník	60001	2147	2147
1177		trvalý travní porost		904	4158	219
1181/6		trvalý travní porost		88	10127	3195
Celkem						9495

Odůvodnění návrhu na nové vyhlášení zvláště chráněného území:

Hlavní důvody návrhu na vyhlášení přírodní památky:

Rybníček u Dolního dvora leží v severozápadní části Českomoravské vrchoviny, v okrese Havlíčkův Brod asi dva kilometry jihovýchodně od Lipnice nad Sázavou. Drobný rybníček je umístěný v nadmořské výšce 503 metrů pod mírným svahem v převážně zemědělské krajině, tvořené mozaikou polí, kulturních luk a smrkových lesů. Rybníček je regionálně velmi významným biotopem obojživelníků: ještě kolem roku 2011 šlo o jednu z druhově nejbohatších lokalit co do výskytu obojživelníků v širokém okolí – žilo zde pět druhů žab a tři druhy čolků. V uplynulých letech bohužel některé regionálně velmi významné druhy vymizely, stále jde však o lokalitu z hlediska obojživelníků velmi významnou, a to zejména výskytem silné populace čolka velkého (*Triturus cristatus*). Vyhlášení přírodní památky má za cíl zlepšit péči o lokalitu a zabránit ztrátě dalších cenných druhů, případně umožnit návrat vymizelých druhů.

Jádrem navržené přírodní památky je mělký rybníček o rozloze 0,2 ha s pozvolným, převážně písčitým dnem, které je však již částečně zanesené sedimenty bahnem z okolních polí. Je syčený z drenážního systému, který přivádí vodu z pramenů a srážek z louky nad rybníčkem, a je odvodňován drobným zatrubnělým přítokem Křivoláckého potoka, který ústí do Sázavy.

Jeho hráz a část břehů v jižní a západní části lemuje nesouvislý pás bříz, osik a jív. Na pramenné stružce nad rybníčkem jsou patrné zbytky tůně, dnes již zazemnělé a zatažené orobincem širolistým (*Typha latifolia*). Orobinec se společně s přesličkou poříční (*Equisetum fluvatile*) v souvislosti s postupným zanášením rybníčka v posledních několika letech masivně šíří a postupně vytlačují původní měkký litorál, tvořený převážně ostřicí zobánkatou a ostřicí štíhlou (*Carex rostrata*, *C. acuta*). K hodnotnějším částem litorálu patří i ostrůvek zábělníku bahenního (*Potentilla palustre*) při jižním břehu rybníčka. Cennější vegetaci představuje také rdest maličký (*Potamogeton pusillus*), který v některých letech vytváří v rybníčku bohatý porost. Při okrajích rybníčka byly dále zjištěny běžnější druhy rostlin, například sítina žabí (*Juncus bufonius*), zblochan vzplývavý (*Glyceria fluitans*), rdesno obojživelné (*Persicaria amphibia*), přeslička bahenní (*Equisetum palustre*) a psárka plavá (*Alopecurus aequalis*).

Na břehy rybníčka navazuje ze tří stran kulturní louka (donedávna využívaná jako orná půda, na jaře 2018 rozoraná a povláčená), a pouhých 30 metrů od severního břehu s ní hraničí orná půda. Proto je rybníček značně eutrofizovaný a zatížený splachy. Východně od rybníčka jsou opuštěné, degradované louky doprovázející nivu dnes zatrubnělého potůčku. Jsou zarostlé ruderalní vegetací s třtinou šedavou (*Calamagrostis canescens*), ostružiníky, maliníky a kopřivami, postupně zatahované náletem osik, vrb, bříz, javoru a smrku. Nálety

dřevin v severozápadní části přírodní památky plynule přecházejí v převážně smrkový hospodářský les. Tyto ruderalizované porosty byly do přírodní památky zařazeny pro to, že nabízejí obojživelníkům bezpečné úkryty a suchozemské biotopy, vzácné v okolní zemědělsky intenzivně využívané krajině.

Ze zoologického hlediska je na lokalitě nejvýznamnější výskyt silně ohroženého čolka velkého (*Triturus cristatus*), který se v rybníčku pravidelně rozmnožuje. Při jarních odchycích bývají zjištěny desítky dospělců, odhadovaná početnost populace jsou stovky dospělců. Jedná se tak o nejvýznamnější populaci tohoto regionálně velmi vzácného druhu v širokém okolí - kromě nedalekých tůní u Křemene žije čolek velký nejbližší až v přírodní památce Sochorov, vzdálené asi 8 kilometrů vzdušnou čarou.

Z dalších druhů obojživelníků se pravidelně vyskytuje čolek horský (*Ichthyosaura alpestris*), čolek obecný (*Lissotriton vulgaris*) a skokan krátkonohý (*Pelophylax lessonae*) a možná též další zástupci komplexu zelených skokanů (*Pelophylax esculentus* s. l. – může však jít jen o nejednoznačně určené jedince sk. krátkonohého). Ještě nedávno se zde rozmnožovala také blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), ropucha obecná (*Bufo bufo*) a v minulosti i skokan hnědý (*Rana temporaria*). Vyskytuje se zde také užovka obojková (*Natrix natrix*). Z chráněných a ohrožených druhů ptáků využívá rybníček a jeho okolí čáp bílý (*Ciconia ciconia*), volavka popelavá (*Ardea cinerea*), polák velký (*Aythya ferina*) a krkavec velký (*Corvus corax*). Pravidelně se zde také objevuje kachna divoká (*Anas platyrhynchos*), která se na rybníčku v některých letech i množí. V minulosti se v rybníčku přemnožily nežádoucí druhy ryb včetně druhů invazních (cejn velký *Abramis brama*, plotice obecná *Rutilus rutilus*, karas stříbřitý *Carassius gibelio*, střevlička východní *Pseudorasbora parva*). Od výlovu v roce 2009 je rybníček bez ryb.

V roce 2017 byl při opravě výpustného zařízení v požeráku zjištěn jeden jedinec raka říčního (*Astacus astacus*), rybníček však patrně nenabízí dostatek úkrytů k dlouhodobějšímu přežívání jeho životaschopné populace. Rybníček hostí bohatou populaci plovatky bahenní (*Lymnaea stagnalis*). V roce 1997 zde bylo zjištěno pět druhů vážek: šidélko ruměnné (*Pyrrhosoma nymphula*), šidélko brvonohé (*Platycnemis pennipes*), šidélko kroužkované (*Enallagma cyathigerum*), šidélko páskované (*Coenagrion puella*) a motýlice obecná (*Calopteryx virgo*). V roce 2014 bylo navíc pozorováno šidlo pestré (*Aeshna mixta*). Jde sice o běžné druhy, vzhledem ke stavu okolní krajiny lze však rybníček označit za lokální centrum biodiverzity vodního hmyzu. Novější a podrobnější průzkumy výskytu na vodu vázaných bezobratlých však chybí.

Výše uvedené skutečnosti ukazují na značný význam lokality z hlediska ochrany biodiverzity, především společným výskytem všech tří druhů čolků Českomoravské vrchoviny. Regionálně velmi významná je zejména silná populace čolka velkého. Rybníček i přes škodlivé vlivy z okolí stále představuje pro Vysočinu typický, avšak mizející ekosystém drobných vodních nádrží s mělkým, pozvolným dnem a s ohledem na minimální rozlohu pestrým společenstvem vodních organismů.

B. Záměr na vyhlášení OCHRANNÉHO PÁSMO zvláště chráněného území - přírodní památky Rybníček u Dolního Dvora

Název a kategorie ochrany zvláště chráněného území, pro které se ochranné pásmo navrhuje

Přírodní památka Rybníček u Dolního Dvora

Návrh činností a zásahů vázaných na předchozí souhlas

S návrhem na vyhlášení přírodní památky Rybníček u Dolního Dvora se zároveň navrhuje vyhlásit ochranné pásmo ve smyslu § 37 zákona.

Na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody jsou kromě činností, které jsou v ochranném pásmu vymezeny zákonem (tedy k „umísťování, povolování nebo provádění staveb, změně způsobu využití pozemků, terénním úpravám, změnám vodního režimu pozemků nebo nakládání s vodami, k použití chemických prostředků a ke změnám druhů pozemků), vázány další činnosti a zásahy. Jsou navrženy s ohledem na předmět ochrany a cíle ochrany přírodní památky.

Jen se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody lze v ochranném pásmu přírodní památky:

a) používat minerální hnojiva a hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem

Rostlinná společenstva (a ve vazbě na ně též živočišná společenstva) citlivě reagují na zvýšený obsah živin v půdě. Z toho důvodu je nežádoucí používat v ochranném pásmu hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem (anorganická hnojiva např. NPK, močovina a organická hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem např. kapalný digestát, fugát, kejda, hnojůvka, močůvka).

b) zřizovat myslivecká zařízení (krmeliště, vnadiště, újediště a slaniska)

Rostlinná společenstva (a ve vazbě na ně též živočišná společenstva) citlivě reagují na zvýšený obsah živin v půdě. Myslivecká zařízení způsobují koncentraci zvěře na poměrně malé ploše, která vede ke zvýšenému sešlapu a k nadbytku živin (zejména dusík a fosfor) pocházejících z trusu zvířat nebo přímo z předkládaných krmiv. Jak zvýšený sešlap, tak nadbytek živin významně ovlivňují biochemické poměry v půdě, a tím rostlinná společenstva.

Přehled katastrálních území a parcelních čísel pozemků dotčených navrhovaným ochranným pásmem přírodní památky:

Katastrální území: 684198 Lipnice nad Sázavou

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
1108/6		orná půda		904	22847	677
1108/7		orná půda		640	11406	2315
1108/8		orná půda		640	11922	74
1109		trvalý travní porost		640	187	187
1129		orná půda		278	6190	403
1130/2		orná půda		328	9189	695
1131		trvalý travní porost		904	542	542
1132		trvalý travní porost		328	2299	300
1136/1		orná půda		460	23335	14
1161/1		orná půda		328	12771	898
1164/3		lesní pozemek		681	945	269
1164/4		lesní pozemek		328	16917	1472
1164/33		lesní pozemek		328	6	6
1164/34		lesní pozemek		75	32768	5811
1166/2		trvalý travní porost		640	2339	558
1166/3		trvalý travní porost		904	506	506
1167/1		trvalý travní porost		416	424	346
1176		trvalý travní porost		904	1169	100
1177		trvalý travní porost		904	4158	3937
1180		trvalý travní porost		904	1705	1601
1181/1		trvalý travní porost		904	1946	1946
1181/2		trvalý travní porost		640	1769	1769
1181/3		trvalý travní porost		640	289	236
1181/5		trvalý travní porost		360	20278	721
1181/6		trvalý travní porost		88	10127	6230
1181/8		trvalý travní porost		10001	724	675
1198/1		orná půda		75	63272	1230
1198/4		orná půda		88	1033	870
1202		orná půda		660	6679	553
2169/1		ostatní plocha	ostat. komunikace	10001	3090	183
2170/2		ostatní plocha	ostat. komunikace	10001	1495	323
Celkem						35447

Odůvodnění návrhu na nové vyhlášení zvláště chráněného území

Zároveň s návrhem na vyhlášení přírodní památky je navrhováno i vyhlášení ochranného pásma přírodní památky.

Jedná se zejména o trvalý travní porost obklopující rybníček s hlavním předmětem ochrany přírodní památky. Do vymezeného ochranného pásma dále okrajově zasahuje půdní blok orné půdy a lesní porost.

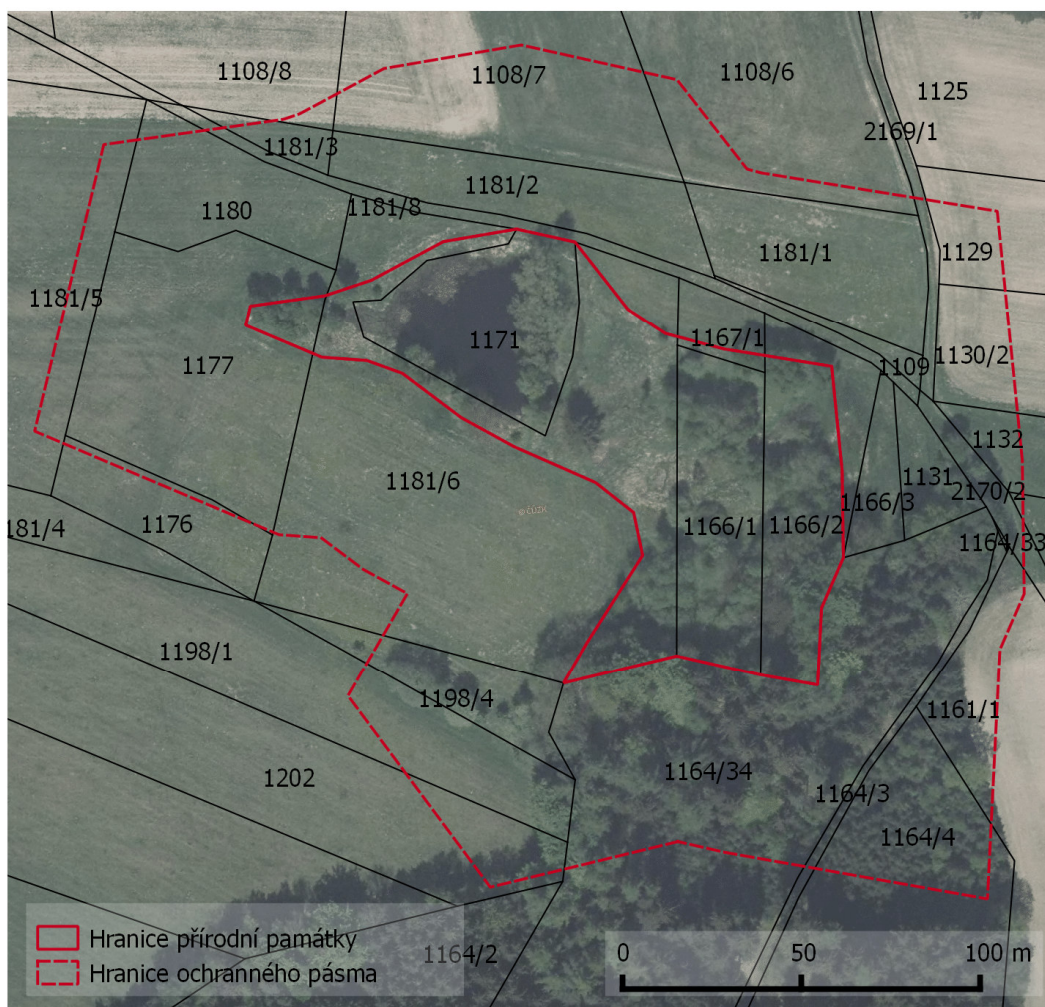
Ochranné pásmo slouží především k zabezpečení přírodní památky před rušivými vlivy z okolí. Jeho hlavním účelem je omezení splachů nežádoucích látek do přírodní památky z okolních pozemků. Druh a způsob hospodaření na této ploše by mohl významně ovlivnit populace zvláště chráněných druhů obojživelníků vyskytujících se v přírodní památce.

Přílohy:

1. Katastrální mapa s podrobným zákresem hranic přírodní památky a jejího ochranného pásma
2. Základní mapa ČR s orientačním zákresem hranic přírodní památky a jejího ochranného pásma

Příloha 1

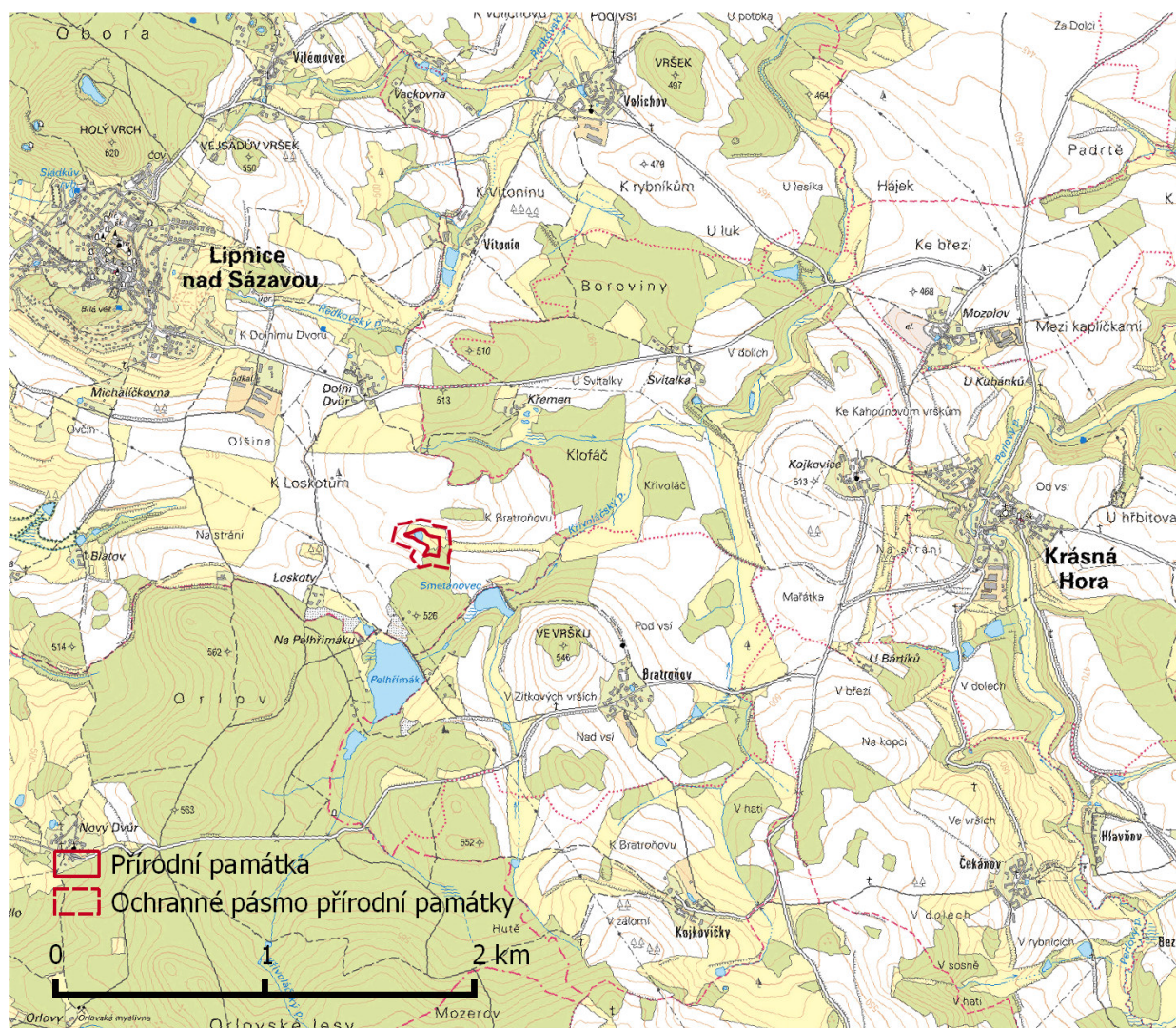
Katastrální mapa s podrobným zákresem hranic přírodní památky a jejího ochranného pásma

© AOPK ČR, RP Správa CHKO Žďárské vrchy, 2018
Podkladová mapa: Ortofoto © ČÚZK 2011.

Příloha 2

Základní mapa ČR s orientačním záznamem hranic přírodní památky a jejího ochranného pásma

© AOPK ČR, RP Správa CHKO Žďárské vrchy, 2018

Mapový podklad: Základní mapa 1:25 000, © ČÚZK 2010, mapová služba WMS AOPK.